

De werking van de bekkenstructuren

De Europese kaderrichtlijn Water schrijft de lidstaten voor in **stroomgebieden** te denken. Deze stroomgebiedbenadering vereist een aangepaste werkwijze die rekening houdt met het fysisch systeem, eerder dan met bestaande bestuurlijke en administratieve grenzen. Naast de planvorming heeft de uitvoering en de opvolging van integraal waterbeleid en -beheer volgens de stroomgebiedbenadering aangepaste structuren nodig.

Het decreet Integraal Waterbeleid en het bijhorende uitvoeringsbesluit van 9 september 2005 geven vorm aan deze nieuwe structuren. Net zoals de waterbeheerplannen zelf situeren de structuren zich op vier niveaus: internationaal stroomgebied(district), stroomgebied (binnen de grenzen van het Vlaams Gewest), het bekkenniveau en het deelbekkenniveau. Op ieder niveau zijn er structuren die er voor moeten zorgen dat alle besturen, maatschappelijke sectoren en doelgroepen binnen een stroomgebied streven naar een gezamenlijke kijk op waterbeheer.

Op het bekkenniveau zijn deze structuren in het najaar van 2006 officieel in het leven geroepen en meteen belast met de belangrijke opdracht om de ontwerp bekken- en deelbekkenbeheerplannen te onderwerpen aan een openbaar onderzoek en vervolgens goed te keuren.

De nieuwe structuren vergen inspanningen van alle betrokkenen, dit niet enkel omdat de werking ervan de taken en bevoegdheden van de individuele administraties en besturen overstijgt, maar vooral door bijzonder ambitieuze doelstellingen. De werking en invulling van deze nieuwe structuren vormt een grote uitdaging en is essentieel voor het welslagen van een integraal waterbeleid- en beheer volgens de principes van de stroomgebiedbenadering.

1 Inleiding

In het najaar van 2006 zijn de nieuwe bekkens-structuren formeel opgericht. Na een blitzstart - met de o.a. de goedkeuring van de bekken- en deelbekkenbeheerplannen op het programma - volgt een nog grotere uitdaging: het voeren van een integraal waterbeleid op bekkenniveau.

2 Stroomgebiedbenadering

Steeds meer overstromingen, verdroging en watertekort, een belabberde waterkwaliteit en de Europese verplichting om tegen 2015 een goede toestand van het oppervlaktewater en het grondwater te bereiken, zowel op kwalitatief als op kwantitatief vlak. Er zijn minder dwingende redenen om dringend aan een doortastend en integraal waterbeleid en -beheer te doen.

De Europese kaderrichtlijn Water schrijft de lidstaten voor om hiervoor in **stroomgebieden** te

Figuur 1: situering bekkenniveau t.o.v. de vier planningsniveaus (bron: CIW)

niveau	organisatie	planning
Internationaal stroomgebiedsdistrict	Internationale riviercommissies (ISC/IMC)	Internationale stroomgebiedbeheerplannen
Vlaanderen	Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW)	Vlaamse stroomgebiedbeheerplannen Waterbeleidsnota
Bekken	Bekkenstructuren	Bekkenbeheerplannen
Deelbekken	Waterschappen	Deelbekkenbeheerplannen

denken. Het watersysteem zelf vormt hierbij de eenheid van beleid. Water houdt immers geen rekening met administratieve en bestuurlijke grenzen.

Via het decreet Integraal Waterbeleid en de bijhorende uitvoeringsbesluiten werd de Europese kaderrichtlijn Water omgezet in Vlaamse wetgeving. Om te verhinderen dat de bestaande versnippering van bevoegdheden op het gebied van waterbeleid en -beheer, het voeren van een integraal waterbeleid zou verhinderen, voorzag de decreetgever in aangepaste overlegstructuren.

Deze overlegstructuren zijn geënt op de stroomgebiedbenadering. Er zijn overlegstructuren op het niveau van de internationale stroomgebiedsdistricten, de stroomgebieden (binnen de grenzen van het Vlaamse Gewest), de bekkens en de deelbekkens. Op elk niveau moeten die structuren er binnen hun gebied voor zorgen dat alle besturen, administraties, maatschappelijke sectoren en doelgroepen streven naar een gezamenlijke kijk op waterbeheer.

In dit artikel wordt dieper ingegaan op de werking van de structuren op bekkenniveau.

3 De bekkenstructuren

Hoewel de eerste bekkenoverlegstructuren - de zogenaamde bekkencमितés - dateren van begin jaren negentig, werden de bekkenstructuren in de elf Vlaamse bekkens pas in het najaar van 2006 formeel opgericht. De organisatiestructuur van een bekken bestaat uit een bekkensbestuur, een bekkensraad en een bekkenssecretariaat.

3.1 Het bekkenbestuur

Het bekkenbestuur is het beslissingsorgaan van de structuren op bekkenniveau. In het bekkenbestuur zetelen vertegenwoordigers van het Vlaamse Gewest (aangeduid door de betrokken Vlaamse ministers) en bestuurlijke mandatarissen van de provincies (meestal gedeputeerden) en de deelbekkens (meestal schepenen, aangeduid door het Waterschap). In het bestuur zetelen dus zowel ambtenaren als politieke vertegenwoordigers.

Het is de bedoeling dat het bekkenbestuur een actieve en sturende rol speelt bij het integraal waterbeleid en -beheer in het bekken. Hiervoor zullen de bekkenbesturen zich moeten positioneren tussen bestaande beslissingsorganen maar evenzeer ten opzichte van de autonomie van de verschillende water(loop)beheerders.

De voorzitter van het bestuur is een provinciegouverneur. Meestal is dat de provinciegouverneur van één van de provincies waarin het bekken gelegen is. In het Benedenscheldebekken wordt een co-voorzitterschap toegepast en in het Leien Demerbekken is een beurtrol afgesproken tussen de twee betrokken provinciegouverneurs.

De belangrijkste taken van het bekkenbestuur zijn: het aansturen van het bekkensecretariaat, zorgen voor afstemming tussen het ontwerp bekkenbeheerplan en de deelbekkenbeheerplannen en het goedkeuren van het ontwerp bekkenbeheerplan en bijhorende deelbekkenbeheerplannen. Het bekkenbestuur moet ook jaarlijks een voortgangsrapport vaststellen. In dit rapport wordt de stand van uitvoering van het bekkenbeheerplan geëvalueerd en zijn de maatregelen en acties opgenomen die nog moeten genomen worden ter uitvoering van het bekkenbeheerplan. Ook het geven van verschillende adviezen, bijvoorbeeld over de waterbeleidsnota van de Vlaamse regering, over het optimalisatieprogramma¹ en over de stroomgebiedbeheerplannen, behoort tot de taken van het bestuur.

3.2 Het bekkensecretariaat

Het bekkensecretariaat vormt de ambtelijke poot van de bekkenwerking en bestaat uit een kern van vaste medewerkers en een ruimer ambtelijk (bekken)overleg.

De kern van vaste medewerkers is samengesteld uit een bekkencoördinator, planningsverantwoordelijken vanuit de beleidsdomeinen Leefmilieu, Natuur en energie en Mobiliteit en Openbare Werken en een (halftijdse) vertegenwoordiger van het beleidsdomein Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed. De provinciebesturen staan in voor de coördinatie op deelbekkenniveau en kunnen een vertegenwoordiger afvaardigen naar het bekkensecretariaat. Hoewel de provinciebesturen momenteel geen personeelsleden permanent afvaardigen, wordt er wel structureel samengewerkt. Het bekkensecretariaat werkt ook nauw samen met het CIW-secretariaat.

Het bekkensecretariaat verzorgt het secretariaat van het bekkenbestuur, van de bekkentraad en van het ambtelijk bekkenoverleg en is dagdagelijks bezig met de opmaak en actualisatie van het bekkenbeheerplan en het bekkenvoortgangsrapport en de voorbereiding van tal van adviezen. Het staat ook in voor de organisatie van het openbaar onderzoek en vormt een aanspreekpunt in het bekken.

Het ruimere ambtelijk bekkenoverleg is een vergadering van gemeentelijke, provinciale en gewestelijke ambtenaren die van dichtbij of van veraf betrokken zijn bij het (integraal) waterbeheer. Het ambtelijk bekkenoverleg staat mee in voor diverse adviezen maar vooral ook voor de ambtelijke voorbereiding van het integrale waterbeleid in het bekken (opmaak bekkenbeheerplan, bekkenvoortgangsrapport, ...). Het bereiken van een ambtelijke consensus is immers essentieel om beslissingen en adviezen van het bekkenbestuur voor te bereiden.

3.3 De bekkentraad

De bekkentraad is de maatschappelijke poot van de bekkenwerking. In de raad zijn de verschillende maatschappelijke belangengroepen die betrokken zijn bij het integraal waterbeleid vertegenwoordigd. De leden worden voorgedragen door belangenverenigingen (Boerenbond, Natuurpunt, Toerisme Vlaanderen, ...). De precieze samenstelling van de bekkentraad kan per bekken verschillen en hangt af van de eigenheid en de specifieke noden van het bekken. De bekkentraad wordt voorgezeten door de bekkencoördinator.

De bekkentraad waakt over het plannings- en opvolgingsproces. Ze doet dit door advies uit te brengen over de ontwerp bekken- en deelbekkenbeheerplannen, het bekkenvoortgangsrapport en andere zaken die ter advies worden voorgelegd. De bekkentraad kan ook op eigen initiatief een advies uitbrengen.

4 Eerste ervaringen en uitdagingen

Voor een echte evaluatie van de werking van deze nieuwe bekkenstructuren is het nog te vroeg aangezien zij pas recent (najaar 2006) operationeel zijn geworden. Toch kunnen al enkele vaststellingen worden meegegeven:

- De oprichtingsvergaderingen van de bekkenbesturen vonden plaats tussen 17 oktober en 30 oktober 2006. Het openbaar onderzoek over de ontwerp bekken- en deelbekkenbeheerplannen begon op 22 november van datzelfde jaar. Van bij hun oprichting werden de bekkenbesturen dus meteen belast met de belangrijke opdracht om de plannen te onderwerpen aan een openbaar onderzoek en enkele maanden

¹ Het optimalisatieprogramma is een investeringsprogramma voor bovengemeentelijke zuiveringsinfrastructuur, zie <http://www.vmm.be/water/zuiveringsinfrastructuur/financiering/>

later – al dan niet aangepast op basis van de adviezen van bekkenraad en Waterschappen en de resultaten van het openbaar onderzoek – goed te keuren. Met andere woorden, alle betrokkenen werden niet alleen geconfronteerd met een veelheid aan nieuwe en complexe structuren, maar ook met een veelheid aan complexe en lijvige plannen. Gelukkig duurde het openbaar onderzoek – zoals decretaal voorzien - 6 maanden. Iedereen kreeg hierdoor de tijd zich in te werken in de plannen.

Het openbaar onderzoek werd aan de hand van een intensieve informatie- en media-campagne bekend gemaakt. Er kwamen talrijke reacties binnen, vooral van belangengroepen, administraties en besturen, maar ook van betrokken burgers. Het groot aantal opmerkingen zou enerzijds kunnen verbazen geteet op het zeer participatieve karakter van het gevoerde planproces. Anderzijds is het aantal reacties ook te verklaren. Eén van de redenen is ongetwijfeld de gevoeligheid van de inhoud van de plannen. De waterbeheerplannen bevinden zich immers in een spanningsveld van vaak tegenstrijdige belangen (bijvoorbeeld peilbeheer in functie van landbouw vs. peilbeheer in functie van ecologische belangen, ...) en bevatten acties met soms een grote impact op ruimtegebruik (bijvoorbeeld de aanleg van overstromingsgebieden, hermeandering, ...).

Figuur 2: campagnebeeld (voorbeeld van een krantenadvertentie, bron CIW)

Toch keurden de elf bekkenbesturen eind augustus – begin september 2007 de bekkenbeheerplannen en bijhorende deelbekkenbeheerplannen goed en bezorgden de plannen tijdig aan de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW) voor een finale afstemming tussen de plannen onderling en een afstemming met de Waterbeleidsnota van de Vlaamse Regering. Nadien bezorgt de CIW de plannen aan de Vlaamse Regering die deze conform het Decreet Integraal Waterbeleid ten laatste op 22 december 2007 definitief moet vaststellen.

- Het integraal waterbeleid zoals vooropgesteld in de Europese Kaderrichtlijn Water en later vertaald in het decreet Integraal Waterbeleid gaat uit van de stroomgebiedbenadering. Dit

wil zeggen dat administratieve grenzen minder bepalend zijn en dat het fysisch systeem zelf de (plan)grenzen bepaalt. Deze benadering komt ongetwijfeld het integrale waterbeleid ten goede maar een organisatie die afwijkt van de bestaande, administratieve grenzen vergt wel enige aanpassing en organisatorische inspanning.

- De goedkeuring van de eerste generatie bekken- en deelbekkenbeheerplannen was een eerste, grote uitdaging die door de bekkenstructuren tot een goed einde is gebracht. Tegen eind 2007 dient de Vlaamse regering de plannen definitief vast te stellen. Daarna volgen nog grotere uitdagingen. De plannen zijn immers geen eindpunt maar het beginpunt voor het realiseren van een integraal en duurzaam waterbeheer.

De bekkenstructuren moeten nu de kans krijgen om te groeien in hun rol en zullen een meerwaarde moeten bieden. Zo zal het bekkenbestuur een positie moeten vinden tussen de andere besturen om te kunnen wegen op het versnipperde waterbeheer. Bovendien zal het bekkenbestuur een evenwicht moeten vinden tussen zijn eigenheid enerzijds en het Vlaamse beleidskader en het beleid in de andere bekken anderzijds. Wordt vervolgd...

Referenties

- Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid (Europese Kaderrichtlijn Water)
- Decreet Integraal Waterbeleid, goedkeuring Vlaams Parlement dd. 18 juli 2003, publicatie Belgisch Staatsblad dd. 14 november 2003 (inclusief memorie van toelichting);
- Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de geografische indeling van watersystemen en de organisatie van het integraal waterbeleid in uitvoering van Titel I van het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid (goedkeuring dd. 9 september 2005);
- De Waterbeleidsnota van de Vlaamse regering (goedkeuring dd. 8 april 2005);
- De Eerste Waterbeleidsnota, een kennismaking (CIW, 2005);
- www.volvanwater.be;
- www.ciwvlaanderen.be.

B. Abrams
Bekkencoördinator Nete
 T 03 224 63 83 - GSM 0473 65 77 72
 F 03 224 62 35
bram.abrams@lin.vlaanderen.be

Bekkensecretariaat Netebekken
Anna Bijns-Gebouw
Lange Kievitstraat 111-113, bus 64
2018 Antwerpen